

Nr 1243

Av herr **Holmberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 71, med förslag till förordning om ändring i förordningen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 1055 i Första kammaren)

I proposition 1970: 71 föreslås ändrade regler vid beskattning av arv och gåva samt förmögenheter. Beträffande förmögenhetsbeskattningen innebär de föreslagna ändringarna en viss lindring för mindre och en skärpning för större förmögenheter. Liknande omfördelning av skattebördan föreslås även beträffande arvs- och gåvobeskattningen. Till grund för ändringsförslagen ligger kapitalbeskattningens i december 1969 avgivna betänkande Kapitalbeskattningen (SOU 1969: 54).

Kapitalbeskattningen

Beredningens majoritetsförslag innebär mycket långtgående skärpningar av såväl arvs- och gåvo- som förmögenhetsbeskattningen. Dessa skärpningar skulle beträffande arvsbeskattningen uppnås dels genom en avsevärt brantare skala, dels genom en övergång till kvarlåtenskapsskatt för andra arvingar än make, barn och därmed jämställda. Förmögenhetsskatten föreslogs skärpt genom ändrade skatteskalor och en helt ny spärregel. Vid förslagens utformning hade dessutom ingen hänsyn tagits till de höjda taxeringsvärdena.

Några försök till mera genomgripande samhällsekonomiska analyser av effekterna av en höjd kapitalbeskattning företogs inte av beredningen. Denna inställning till frågor av denna art illustreras bäst av följande uttalande i betänkandet: "Vi har — — — inte funnit behövt att såsom föreslagits inom beredningen göra mera ingående analyser av verkningarna av kapitalbeskattning med olika höjd. Inte heller har vi ansett oss böra, såsom påyrkats från något håll i den allmänna diskussionen, förete närmare analyser angående exempelvis den förräntning som erfordras för att ett i familjeföretag nedlagt kapital skall kunna bevaras intakt."

Förslagen var inte enhälliga. Mittenpartiernas ledamöter reserverade sig för en från majoritetens förslag delvis avvikande uppläggning av arvs- och gåvobeskattningen men anslöt sig i stort till majoritetens skatteskalor. Moderata samlingspartiets ledamot anslöt sig emellertid närmare till nuvarande skatteregler och skatteskalor men föreslog även han avsevärda förenklingar och andra ändringar.

Beredningens förslag utsattes för en mycket kraftig kritik av ett stort antal remissinstanser. Denna kritik avsåg inte enbart rent tekniska spörsmål utan riktades i mycket hög grad mot avsaknaden av underlag och bärande motiveringar för de föreslagna skärpningarna. Riksskattenämnden säger sålunda att "det är ofrånkomligt, att de skärpningar, som föreslås i fråga om förmögenhetsskatten, kommer att inverka menligt på lönsamheten för familjeföretag och jordbruk. Att inte några som helst undersökningar verkställts rörande förslaget inverkan på förräntning och lönsamhet i familjeföretag och jordbruk får därför betecknas som en allvarlig brist." Dessa synpunkter får anses vara representativa för ett stort antal remissinstanser.

Åtskilliga remissinstanser ifrågasätter även det lämpliga i att, såsom beredningen förutsatt, genomföra en lagstiftning etappvis och som ett provisorium.

Allmänna synpunkter på förslaget

Ändringsförslagen i propositionen ansluter sig i huvudsak till de fördelningpolitiska synpunkter som beredningen anfört. Genom särskilda bestämmelser har beskattningen av vissa mindre och medelstora familjeföretag avvägs så att dessa i princip inte skall få ökad skattebelastning. Finansministern har alltså på denna punkt till viss del anslutit sig till vår reservants synpunkter i beredningen. Emellertid uppvisar regeringsförslaget flera starkt betänkliga sidor.

Finansministern har lika litet som kapitalskatteberedningen bemödat sig om att företa några samhällsekonomiska analyser av verkningarna av en höjd kapitalbeskattning. Den remisskritik som riktades mot beredningen på denna punkt riktar sig alltså i lika hög grad mot innehållet i proposition 71. Med tanke på den förhållandevis känsliga ekonomiska situation som landet befinner sig i finner vi denna underlåtenhet anmärkningsvärd.

I propositionen föreslås en särskild skattelindringsregel för vissa mindre och medelstora familjeföretag. En sådan möjlighet finner vi närmast ofrånkomlig med tanke på de skatteskräpningar som föreslås och därav föranledda konsekvenser för företagsamhet och samhällsekonomin. I och för sig kan emellertid den föreslagna uppdelningen mellan "arbetande" och "passivt" kapital ifrågasättas, varjämte utformningen av berörda specialregler i åtskilliga hänseenden kan diskuteras.

Allmänt sett är allt kapital direkt eller indirekt "arbetande". Direkt genom att kapitalet kanske används till ett omedelbart förvärv av t. ex. en skördetröska eller en annan maskin. Indirekt genom att kapitalet sätts in på en bank som i sin tur kanske hjälper till att finansiera ett maskininköp eller någon annan form av investering. Gemensamt för de båda fallen är att kapitalet möjliggör en ekonomisk expansion. Lämpligheten av den hårdare beskattning av "passivt" kapital som finansministern föreslår kan därför starkt ifrågasättas.

Den specialregel för familjeföretagen som läggs fram får enligt finansministern ses som ett provisorium. Detta hindrar emellertid inte att den kunde givits en utformning som varit mera generös och lätt att tillämpa, inte bara med tanke på den totala avsaknaden i propositionen av samhälls-ekonomiska analyser och den i och för sig tvivelaktiga gränsdragningen mellan "arbetande" och "passivt" kapital utan även med hänsyn till det starka önskemålet att försöka nedbringa antalet tvister rörande regelns tillämplighet. Det är enligt vår mening nödvändigt att den verkliga innebörden av specialregeln noga utreds så att risken för felaktigheter och orättvisor elimineras. En sådan utredning bör initieras av bevillningsutskottet.

Familjeföretagens skattesituation

Finansministern delar den uppfattning som kommit fram under remissbehandlingen av kapitalbeskattningens betänkande att det starkt kan ifrågasättas om familjeföretagen tål den ytterligare belastning som även en måttlig höjning av kapitalskatterna innebär. Uppenbart är att beskattningen inte bör utformas så att företagets fortbestånd hotas därav, uttalar han vidare. Någon undersökning av hur företagets existens kan hotas redan genom nuvarande kapitalbeskattningens utformning har finansministern inte gjort. Det är emellertid uppenbart att han har uppfattat denna risk, eftersom de mindre och medelstora familjeföretagen genom den föreslagna specialregeln erhåller sänkt arvs- och förmögenhetsskatt. Emellertid finns det skäl antaga att denna sänkning inte är tillräcklig med hänsyn till det förräntningskrav som måste ställas på kapitalet i de företag som befinner sig i tillväxt för att de över huvud taget skall kunna klara arvs- och förmögenhetsskatterna. Nedanstående tabell visar ett exempel på det räntabilitetskrav som måste ställas på kapital som beskattas enligt de föreslagna reglerna i propositionerna 70 och 71. Med räntabilitetskrav förstås här den vinst i procent av det egna kapitalet som erfordras för att nedlagt eget kapital skall kunna bevaras intakt.

Förutsättningar

1. Ålder vid tillträdet	30 år
2. Lön för ägaren av företaget	50 000 kr./år
3. Förmögenhetstillväxt	2—4 %
4. Antal bröstarvingar	2 st.

Tabell

Förmögenhet vid tillträdet	Tillväxt			förräntningskrav i %
	2 %	3 %	4 %	
200 000	7,0	10,1	13,0	}
400 000	8,8	11,9	15,1	
800 000	11,0	15,7	21,7	
1 600 000	17,6	21,1	24,6	

För svenska börsnoterade aktiebolag har den genomsnittliga justerade räntabiliteten före skatt legat mellan 10 och 14 % under 1960-talet. Motsvarande värden för verkstadsföretag med mellan 150 och 500 anställda har varit 8,5 och 15,5 %. En jämförelse med tabellen ovan visar att ett stort antal svenska familjeföretag har en negativ eller mycket låg räntabilitet efter kapitalskatter. Dessa företag torde därför knappast kunna upprätthålla den solida kapitalstruktur som behövs för att inte konkursrisken skall öka. Deras fortlevnad kan därför trots den föreslagna specialregeln även tyras.

Våra förslag

Ny utredning

En ny kapitalskatteutredning bör tillsättas. Denna skall utarbeta förslag som syftar till att *stödja och uppmuntra sparande och enskild företagsamhet*. Förslagen bör även utformas med hänsyn till vikten av att icke alltför stora skillnader föreligger i kapitalbeskattningen mellan Sverige och andra nordiska eller europeiska stater.

Skydd mot automatiska skattehöjningar

I likhet med vad vi föreslagit i en annan motion till årets vårriksdag rörande inkomstbeskattningen bör gränslöpp, avdrag och skiktgränser i förmögenhets- och arvsskattehänseende göras värdebeständiga. Härigenom undviks de automatiska skatteskärpningar genom den ständigt fortgående penningvärdeförsämringen som tidigare varit ofrånkomliga.

Förmögenhetsskatten

I fråga om förmögenhetsskatten föreslår vi följande förändringar i proposition 71.

Skattepliktsgränsen höjs till 200 000 kr. bl. a. för att eliminera skadeverkningarna av de höjda taxeringsvärdena.

Begränsningsregeln ändras så att 80-procentsspärren tillämpas genomgående, alltså oavsett storleken av den skattskyldiges till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst.

Den nuvarande skatteskalen bibehålls i stort sett oförändrad men förändras även den, så att effekterna av de höjda taxeringsvärdena i stort sett elimineras.

Skala

Beskattningsbar förmögenhet	Förmögenhetsskatt, kr.
—200 000	0 % inom skiktet
200 000—600 000	0 + 1,4 % ”
600 000—	5 600 + 1,8 % ”

Familjeföretagen

Beträffande specialregeln för familjeföretag vill vi föreslå att följande förändringar vidtages för att vidga dess tillämplighet:

- a. Nedre förmögenhetsgränsen sänks från 500 000 till 400 000 kr.
- b. Den övre gränsen uppmjukas så att ett avdrag med 15 procent medges mellan 2 och 3 milj. kr. i stället för att avdraget helt försvinner vid 2 milj. kr.
- c. Förutsättningarna för rätt till avdrag bör uppmjukas så att det är tillräckligt om minst 60 % av kapitalet ägs av den skattskyldige eller av honom tillsammans med högst nio fysiska personer.

Arvs- och gåvobeskattningen

De nuvarande skatteskalorna böra bibehållas med den förändringen att hänsyn tas till övergången från skiktgränser till grundavdrag. Dessutom föreslår vi att antalet skatteklasser begränsas till två. Detta kan genomföras genom att vi föreslår fullständig arvs- och gåvoskattefrihet för allmännyttiga stiftelser och sammanslutningar. Vi föreslår alltså beträffande arvs- och gåvobeskattningen följande.

Grundavdragen

Grundavdraget för efterlevande make kompletteras med en regel som säger att efterlevande make tillkommande lott som understiger 40 000 kr. inte skall beskattas.

Avdraget för omyndigt barn höjs med 6 000 kr. för varje påbörjat år som återstår till dess 20 års ålder uppnåtts.

Föräldrarnas grundavdrag sätts lika med avdraget för barn eller 15 000 kr.

I klass II föreslås ett grundavdrag på 5 000 kr.

Grundavdraget för skattefri gåva bör höjas från 2 000 kr. till 3 000 kr.

Familjeföretagen

I likhet med vad vi föreslår beträffande förmögenhetsskatten bör den speciella regeln för familjeföretagen även i arvsskattehänseende ges en mera generös utformning. Således bör avtrappningen av det speciella avdraget ske mellan 2 och 3 milj. kr. i stället för som föreslås mellan 2 och 2,5 milj. kr. Dessutom bör rätt till anstånd föreligga även i det fall då endast 60 procent av företaget ägdes av den avlidne ensam eller av honom tillsammans med högst nio fysiska personer.

Skattefria mottagare

Enligt gällande bestämmelser i 3 § AGF är bl. a. stiftelse eller sammanslutning som har till huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och fostran eller utbildning, att främja vård av behövande ålderstigna,

sjuka eller lytta eller att främja vetenskaplig undervisning eller forskning befriad från skatt. Frihet från skatt föreligger dock ej där ändamålet är att tillgodose medlemmar av viss eller vissa släkter.

Skattefriheten enligt 3 § avser såväl arvsskatt som gåvoskatt. Befriade från enbart gåvoskatt är enligt 38 § bl. a. stiftelse med huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål.

Arvsskatten för samtliga de i 38 § upptagna juridiska personerna bestäms enligt en lägre skatteklass än testamentariska förordnanden i allmänhet.

Flertalet av de stiftelser som medtagits ovan åtnjuter dessutom begränsad skattskyldighet vid inkomstbeskattningen. Även i stämpelskattelhänseende, förmögenhetsskattelhänseende och mervärdesskattelhänseende erhåller de en förmånligare behandling.

Avgörande för frågan om en viss stiftelse eller sammanslutning är befriad från skattskyldighet eller inte är den högre eller lägre grad av allmännytta som dess ändamål utvisar. Det är emellertid alldeles klart att en gränsdragning mellan ändamål som konstituerar eller inte konstituerar skattefrihet blir tämligen vansklig. En sådan gränsdragning måste därför bereda vissa svårigheter. Det torde dessutom vara svårt att enbart genom teoretiska resonemang finna en användbar väg.

Vårt förslag innebär att till 3 §, som för övrigt bibehålls oförändrad, förs ett stadgande med lydelse att

stiftelse eller sammanslutning som har till huvudsakligt ändamål att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål, dock icke där ändamålet är att tillgodose medlemmar av viss eller vissa släkter,

folketshusförening, bygdegårdsförening eller annan liknande sammanslutning, som har till främsta syfte att tillhandahålla allmän samlingslokal, också befrias från skattskyldighet.

Från 38 §, som för övrigt bibehålles oförändrad, försvinner motsvarande stadgande.

Arvs- och gåvoskatteskalor

Följande skatteskalor föreslås:

Arvsskatteskalor

Arvsskatteklass 1

Lott, kr.	Arvsskatt	
	kr.	% inom skiktet
— 20 000		5
20 000— 40 000	1 000 +	7
40 000— 60 000	2 400 +	9
60 000— 80 000	4 200 +	16
80 000— 100 000	7 400 +	22

Lott, kr.	Arvsskatt kr.	% inom skiktet
100 000— 150 000	11 800	+ 25
150 000— 200 000	24 300	+ 30
200 000— 300 000	39 300	+ 32
300 000— 400 000	71 300	+ 36
400 000— 500 000	107 300	+ 42
500 000—1 000 000	149 300	+ 44
1 000 000—2 000 000	369 300	+ 49
2 000 000—5 000 000	859 300	+ 52
5 000 000—	2 419 300	+ 60

Arvsskatteklass II

Lott, kr.	Arvsskatt kr.	% inom skiktet
— 10 000		10
10 000— 20 000	1 000	+ 20
20 000— 40 000	3 000	+ 25
40 000— 60 000	8 000	+ 30
60 000— 80 000	14 000	+ 35
80 000— 100 000	21 000	+ 40
100 000— 200 000	29 000	+ 50
200 000— 400 000	79 000	+ 55
400 000—1 000 000	189 000	+ 60
1 000 000—	549 000	+ 65

Gåvoskatteskalor

Gåvoskatteklass I

Beskattningsbar gåva, kr.	Gåvoskatt kr.	% inom skiktet
— 20 000		4
20 000— 40 000	800	+ 6
40 000— 60 000	2 000	+ 8
60 000— 80 000	3 600	+ 10
80 000— 100 000	5 600	+ 20
100 000— 150 000	9 600	+ 25
150 000— 200 000	22 100	+ 29
200 000— 300 000	36 600	+ 32
300 000— 400 000	68 600	+ 36
400 000— 500 000	104 600	+ 41
500 000—1 000 000	145 600	+ 44
1 000 000—2 000 000	365 600	+ 49
2 000 000—5 000 000	855 600	+ 52
5 000 000—	2 415 600	+ 60

Gåvoskattklass II

Beskattningsbar gåva, kr.	Gåvoskatt kr.	% inom skiktet
— 10 000		10
10 000— 20 000	1 000 +	20
20 000— 40 000	3 000 +	25
40 000— 60 000	8 000 +	30
60 000— 80 000	14 000 +	35
80 000— 100 000	21 000 +	40
100 000— 200 000	29 000 +	50
200 000— 400 000	79 000 +	55
400 000—1 000 000	189 000 +	60
1 000 000—	549 000 +	65

Åberopande det anförda hemställes,

A. att riksdagen vid behandlingen av proposition 71 måtte besluta

a) vidtaga i motionen angivna ändringar i vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om ändring i förordningen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt,

2) förordning om beräkning i vissa fall av beskattningsbar förmögenhet som är att hänföra till företag,

3) förordning om begränsning av skatt i vissa fall,

4) förordning om ändring i förordningen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,

b) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om ny utredning beträffande kapitalbeskattningen med speciellt hänsynstagande till beskattningens effekter på sparandet och enskild företagsamhet;

B. att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderliga författningsändringar i ovannämnda förordningar.

Stockholm den 1 april 1970

Yngve Holmberg (m) Staffan Burenstam Linder (m) Leif Cassel (m)

Rolf Eliasson (m) Carl Eric Hedin (m) Astrid Kristensson (m)

i Moholm

Tage Magnusson (m)

Karin Wetterström (m)

i Borås